

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 marca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. 2018 poz 1270 ze zm) stwierdził, iż W. S. pobrał nienależne świadczenie za okres od 10.06.2017 r. do 28.02.2019 w Łącznej kwocie 34202,12 zł z tytułu pobierania emerytury w zbiegu z rentą z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem w drodze do pracy i zobowiązał ww. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami za okres od 11.08.2017 r. do 20 marca 2019 r. tj do dnia wydania decyzji w kwocie 2179,31 zł organ rentowy wskazał iż ubezpieczony osiąga przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej zatem do wypłaty przysługuje jedno świadczenie wyższe lub wybrane.

/ decyzja k. 358 akt ZUS/

Odwołanie od w/w decyzji w całości złożył W. skoczek w dniu 18 kwietnia 2019 r.

Zaskarżonej decyzji zarzucił niezgodność:

- 1) Z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. stwierdzającego, że przepis przewidujący możliwość weryfikacji przez ZUS błędnych decyzji emerytalno - rentowych jest niezgodny z Konstytucją RP (K 5/11; Dz. U z 2012 r., poz. 251);
- 2) Z przepisami art. 138 ust. 1, ust 2 oraz ust 4 i 5 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 z późniejszymi zmianami);
- 3) stwierdził również sprzeczność Decyzji znak: PD/10/024013904, z dnia 20 marca 2019 roku z Decyzją z dnia 26 września 2017 roku znak: PD/10/024013904, wydaną przez (...) Oddział w W. przyznającą mu świadczenie w zbiegu od dnia 10 czerwca 2017 roku, tj. od daty nabycia uprawnień do emerytury oraz dalszych Decyzji w tej sprawie wydanych przez ww. Oddział ZUS.

Jednocześnie odwołujący podniósł iż w jego ocenie w toku postępowań w sprawie przyznania mu świadczenia emerytalno-rentowego, wobec wskazania przez niego, iż prowadzi działalność gospodarczą doszło do rażącego naruszenia prawa, o którym mowa w art. 5 pkt 2 Ustawy z dnia 20 stycznia 2011 r o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa (Dz. U. z 2016 r. poz. 1169), poprzez wydanie dwóch różnych Decyzji przez dwa Oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu swego stanowiska odwołujący podniósł, iż nie miał świadomości iż świadczenie emerytalne mu nie przysługuje. Dodatkowo podniósł, iż na przestrzeni lat wydające w jego sprawach decyzje organy ZUS wiedziały o prowadzeniu przez niego działalności gospodarczej, w związku z treścią jego pism kierowanych do organów jak treścią deklaracji związanych ze składkami na ubezpieczenie zdrowotne składanych do ZUS. Skarżący podniósł, iż nie ukrywał faktu, że działalność gospodarcza prowadzi, z tych też względów brak podstaw do uznania, iż działał w zamiarze wyłudzenia jakichkolwiek świadczeń.

Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji i przywrócenie wypłaty łączonego świadczenia emerytalno-rentowego.

/ odwołanie k. 1-7/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania wskazując w uzasadnieniu, że ubezpieczony pobiera rentę z tytułu wypadku w drodze z pracy od 06.05.1972r. Od 10.06.2017r. przyznano mu prawo do emerytury i podjęto wypłatę świadczeń w zbiegu tj. renty wypadkowej powiększonej o 50% emerytury. W decyzji o przyznaniu emerytury z 26.06.2017r. (pkt VI ppkt 3) - k. 324 odwrót - oraz w kolejnych decyzjach wnioskodawca był pouczony o tym, że w przypadku osiągnięcia przychodu, niezależnie od wysokości tego przychodu, przysługuje mu tylko jedno

świadczenie - wyższe lub wybrane. Takie pouczenie zawierały również decyzje o wysokości renty wypadkowej np. decyzja z dnia 10.03.2009r. k. 270 odwrót pkt 4. z tych też względów wydana decyzja jest uzasadniona.

/ odpowiedź na odwołanie k. 54-54 v./

Na rozprawie w dniu 17 lipca 2019 r. poprzedzającej wydanie wyroku wnioskodawca poparł odwołanie i wniósł o uwzględnienie jego sytuacji życiowej brak możliwości zapłaty na ZUS żądanych kwot z uwagi na spłatę dwóch układów ratałnych wobec ZUS. Wniósł o odstąpienie żądania zwrotu pobranych świadczeń. Pełnomocnik organu rentowego wniosło oddalenie odwołania.

/ protokół z rozprawy z dnia 17 lipca 2019 r. 00:01:59 -00:14:32/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony W. S. pobiera rentę z tytułu wypadku w drodze z pracy od 06.05.1972r.

/ decyzja k. 36 akt ZUS/

Od 10.06.2017r. przyznano ubezpieczonemu mu prawo do emerytury i podjęto wypłatę świadczeń w zbiegu tj. renty wypadkowej powiększonej o 50% emerytury.

/ decyzja z dnia 28.06.2017 - k. 324- 325, decyzja z dnia 28.06.2017 k. 326 -328/

W decyzji o przyznaniu emerytury z 28.06.2017r. (pkt VI ppkt 3) oraz w kolejnych decyzjach wnioskodawca był pouczony o tym, że w przypadku osiągnięcia przychodu, niezależnie od wysokości tego przychodu, przysługuje mu tylko jedno świadczenie - wyższe lub wybrane.

/ decyzja z dnia 28.06.2017 k. 324- 325 pouczenie - k. 324 odwrót - decyzja z dnia 28.06.2017 k. 326 -328 pouczenie k. k 326 odwrót, decyzja z dnia 26.09.2017 r. k.332 odwrót. decyzja z dnia 05.09. 2018 r. k. 344 odwrót decyzja z dnia 05.09.2018 k. 346 odwrót./

Takie pouczenie zawierały również decyzje o wysokości renty wypadkowej np. decyzja, decyzja z dnia 10.03.2008 pkt II ppkt.5 z dnia 10.03.2009r. - pkt II ppkt. 4., decyzja z dnia 8.03.2010 pkt II ppkt. 4. decyzja z dnia 13.02.2019 pkt VI

/ decyzja z dnia 10.03.2008 k. 269 odwrót , decyzja z dnia 10.03.2009r. k. 270 odwrót decyzja z dnia 8.03.2010 k 273 odwrót decyzja z dnia 13.02.2019 354 odwrót/.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie kierowanej do niego przez wnioskodawcę korespondencji, oraz składanych deklaracji dotyczących składek wiedział o fakcie prowadzenia przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej spornym okresie od 10.06.2017 r. do 28.02.2019

/ pismo ponagląjące z ZUS Oddział (...), Inspektorat O. z dnia 21 lipca 2004 roku, k. 39 kopia, pismo ponagląjące z ZUS Oddział (...), Inspektorat O. z dnia 31 sierpnia 2004 roku k. 40 , pismo z dnia; 14 września 2004 roku kierowanego do ZUS Oddział (...), Inspektorat O., odpowiedź na pismo z dnia 31 sierpnia 2004 roku, k. 41, pismo z dnia; 01 października 2004 roku k. 42, ponaglenie z ZUS Oddział (...), Inspektorat O. z dnia 12 lipca 2005 roku, k. 43, pismo z dnia 02 sierpnia 2005 roku ws. informacji o dochodach i prowadzonej działalności gospodarczej, k. 44, pismo z dnia z dnia 21 czerwca 2006 roku ws. informacji o dochodach i prowadzonej działalności gospodarczej, k. 45, pismo z dnia 07 lipca 2008 roku ws. informacji o dochodach i prowadzonej działalności gospodarczej, k. 46, kopia pismo z dnia z dnia 08 czerwca 2017 roku, k. 46 , deklaracja (...) P (...) za maj 2018 rok, k. 47, apelacja ZUS Oddział (...) z dnia 30 stycznia 2013 roku, Sygnatura akt VIII U 1419/12, k. 50-52 nadto wskazana dokumentacja częściowo w aktach ZUS/ .

W dniu 9 lutego 2018 r. pomiędzy wnioskodawca a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych została zawarta umowa o rozłożenie na raty należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres 11/2012 -06/2017 wynikające z faktu prowadzenia przez wnioskodawcę działalności gospodarczej.

/ umowa (...)/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy i aktach ZUS. Wskazanym dowodom Sąd dał wiarę, ich treść wzajemnie się uzupełnia. Sąd uznał za nieuzasadnione twierdzenia wnioskodawcy iż nie wiedział że w przypadku zbiegu prawa do świadczeń emerytalno rentowych osiągnięcie jakiegokolwiek dochodu skutkuje pozbawieniem prawa do jednego z nich. Okoliczności tej przeczy bowiem treść wydanych w sprawie decyzji i zawartych w nich pouczeń. Odwołujący wiarygodnie jednak podnosił, iż w żaden sposób nie ukrywał przed organem rentowym faktu, iż w spornym okresie prowadził działalność gospodarczą i okoliczność ta była organowi rentowemu wiadomą. Na okoliczność tą wskazuje wprost treść zgromadzonej w sprawie dokumentacji w tym korespondencja między ubezpieczonym a ZUS oraz treść składanych przez wnioskodawcę w organie rentowym deklaracji składkowych .

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył co następuje:

Odwołanie jedynie częściowo zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 30.10.2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t. jedn. Dz. U. z 2017, poz. 1773 ze zm.) osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego oraz do emerytury na podstawie odrębnych przepisów wypłaca się, zależnie od jej wyboru przysługującą rentę powiększoną o połowę emerytury albo emeryturę powiększoną o połowę renty. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli osoba uprawniona osiąga przychód powodujący zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości określony w ustawie o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od wysokości tego przychodu.

W myśl art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (t. jedn. Dz. U. z 2018r., poz. 1270) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się m. in. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Przy tym zgodnie z ust. 4-6 wskazanego przepisu nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, w pozostałych zaś przypadkach - za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania tej decyzji.

Organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń, ustaloną zgodnie z art. 140 ust. 4 pkt 1, lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Na mocy art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie spowoduje brak prawa do świadczeń, nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z okoliczności przewidzianych w licznych przepisach wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W takim sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Pouczenie - zgodnie z intuicją językową - zawiera element wyjaśnienia, jednakże nie można pouczeniu przypisywać cech uzasadnienia (prawnego i faktycznego) decyzji, w którym organ rentowy dokonuje wykładni stosownych przepisów. Celem pouczenia, o którym mowa nie jest więc wyczerpujące wyjaśnienie sytuacji prawnej i faktycznej, lecz pouczenie o konsekwencjach prawnych niezastosowania się emeryta do dyspozycji normy prawnej. /Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2019 r. III UK 22/18 L., Numer (...), III AUa 1071/12 - wyrok SA Gdańsk z dnia 20-12-2012/

W ocenie Sądu Okręgowego na gruncie rozpoznawanej sprawy brak jakichkolwiek podstaw do udania, iż wnioskodawca nie został należycie pouczony przez organ rentowy o braku prawa do świadczeń (w tym przypadku emerytalnego) w przypadku zbiegu uprawnień rentowych i emerytalnych oraz faktu osiągania dodatkowych przychodów bez względu na ich wysokość z prowadzonej działalności gospodarczej. Na okoliczność przeciwną wskazuje bezpośrednio treść decyzji dotyczących ubezpieczonego w przedmiocie przyznania i wymiaru świadczeń zarówno rentowych jak i emerytalnych i zawartych w nich pouczeń. Wynika z nich wprost informacja o braku prawa do świadczeń w przypadku zaistnienia powołanych okoliczności. Przy tym nieistotne jest czy ubezpieczony faktycznie z tymi pouczeniami się zapoznał. Żądanie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia nie jest bowiem oparte na obowiązku wykazania, że osoba zapoznała się z doręczonym jej pouczeniem o braku prawa do świadczenia w określonych okolicznościach. /II UK 285/14 - wyrok SN - Izba Pracy z dnia 24-06-2015/ Z tych też względów świadczenie emerytalne pobierane przez ubezpieczonego wobec zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do tego świadczenia w spornym okresie, a także wobec odpowiedniej treści pouczenia, niewątpliwie było świadczeniem nienależnym.

Niemniej jednak przy określeniu zakresu odpowiedzialności wnioskodawcy jako osoby, która pobrała świadczenie nienależne, nie należy tracić z pola widzenia, że choć organ rentowy z urzędu jest zobowiązany do zbierania i analizowania wszelkich dostępnych informacji o ubezpieczonym i nawet na podstawie okoliczności pobocznych ma stwierdzać przesłanki zawieszenia prawa do świadczenia, to jednak nie znaczy że gdy tego nie robi, to zachodzi ograniczenie odpowiedzialności, gdyż taki obowiązek organu nie wynika z przepisu art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270). /II UK 276/17 - wyrok SN - Izba Pracy z dnia 03-10-2018/ Przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ani też przepisy ustaw regulujących wypłaty świadczeń z ubezpieczeń społecznych nie nakładają na organ rentowy obowiązku bieżącego, czy też co miesięcznego kontrolowania prawidłowości wypłat świadczeń już przyznanych ubezpieczonym, w tym bieżącego kontrolowania poprzez sprawdzanie rejestrów ubezpieczonych albo płatników składek, czy nie zachodzą podstawy do wstrzymania lub zawieszenia wypłaty świadczenia już przyznanego. Wręcz przeciwnie to na świadczeniobiorcach ciąży obowiązek niezwłocznego poinformowania organu wypłacającego świadczenie o okolicznościach powodujących wstrzymanie czy też zawieszenie wypłaty w całości lub w części. /III AUa 1645/13 - wyrok SA Łódź z dnia 10-06-2014/.

Jednakże bezsprzecznie przepis art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) nie wymaga żadnej szczególnej formy dla zawiadomienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zajściu okoliczności powodujących, między innymi, wstrzymanie prawa do świadczenia. Zawiadomienie, w rozumieniu powyższego przepisu, stanowi każda informacja wskazująca na zajście okoliczności, o których mowa w przedmiotowym przepisie. Może to być nawet informacja przypadkowa, udzielona na przykład przy okazji korespondencji prowadzonej z ZUS w związku z innymi sprawami /III AUa 232/16 - wyrok SA Szczecin z dnia 21-12-2016/

Zawiadomienie w rozumieniu art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych może mieć w zasadzie dowolną formę oraz treść, a tym samym może być zarówno osobnym

dokumentem, jak i może wynikać z treści innych składanych przez ubezpieczonych (prowadzących działalność gospodarczą) w organie rentowym dokumentów /Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2019 r. III UK 22/18 L., Numer (...).

Jak wskazuje materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wnioskodawca niejednokrotnie kontaktował się ZUS wskazując na fakt prowadzenia działalności gospodarczej prowadzonej w spornym okresie, nadto także informując o uzyskiwanym z tego tytułu dochodzie. Mało tego 9 lutego 2018 r. pomiędzy wnioskodawcą a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych została zawarta umowa o rozłożenie na raty należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres 11/2012 -06/2017 wynikające z faktu prowadzenia przez wnioskodawcę działalności gospodarczej. Wnioskodawca składał też wymagane deklaracje rozliczeniowe za sporny okres. Tym samym organ rentowy w konsekwencji działań samego ubezpieczonego niewątpliwie miał wiedzę o okolicznościach powodujących wstrzymanie wypłaty świadczenia.

Z tego faktu nie można jednak wyprowadzić dla ubezpieczonego w całości korzystnych skutków procesowych. Okoliczność pobierania świadczenia na skutek błędu organu rentowego (np. wadliwego działania systemu informatycznego) jest prawnie irrelevantna na płaszczyźnie przepisu art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.), w związku z czym nie może być podstawą do zwolnienia ubezpieczonego z obowiązku zwrotu świadczenia. Natomiast na wypadek tego rodzaju zdarzenia prawnego, ustawodawca przewidział dla świadczeniobiorcy wyraźny przywilej polegający na ograniczeniu okresu, za który organ może domagać się zwrotu świadczenia nienależnie pobranego, z trzech lat do dwunastu miesięcy. /III AUa 248/17 - wyrok SA Szczecin z dnia 20-02-2018/.

W niniejszej sprawie co już podniesiono, w ocenie Sądu, ubezpieczony sprostował wymogom zawiadomienia ZUS o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczenia emerytalnego. Tym samym obciążanie go zaskarżoną decyzją obowiązkiem jego zwrotu za okres 3 lat nie zaś 12 miesięcy uznać należy za nieuprawnione.

Znamiennym jest także, iż obowiązek zwrotu świadczenia staje się wymagalny w momencie doręczenia decyzji w tym przedmiocie ubezpieczonemu a nie w momencie spełnienia świadczenia przez organ rentowy. Z tą też chwilą następuje wymagalność, w rozumieniu art. 359 § 2 KC, roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 KC). Nie może więc być mowy o opóźnieniu w spełnieniu tego obowiązku przed wydaniem decyzji. /III AUa 754/13 - wyrok SA Łódź z dnia 06-02-2014/ Tym samym również żądanie odsetek przez organ rentowy za okres poprzedzający wydanie spornej decyzji nie miało podstaw prawnych

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., w punkcie 1 sentencji, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązał W. S. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 28 lutego 2018 r. do 28 lutego 2019 r. z odsetkami od daty uprawomocnienia się wyroku, w pozostałym zaś zakresie w punkcie 2 sentencji zgodnie z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie jako bezzasadne oddalił.

Co do kwestii odstąpienia od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń wskazać należy, że może stać się przedmiotem rozpoznania przed organem rentowym dopiero po prawomocnym zakończeniu sporu sądowego dotyczącego prawidłowości uznania tych świadczeń za pobrane nienależnie, a od decyzji kończącej to postępowanie, przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Dopiero wtedy przedmiotowe zagadnienie może stać się przedmiotem rozpoznania w postępowaniu sądowym. III AUa 1071/12 - wyrok SA Gdańsk z dnia 20-12-2012.

Wobec tego wniosek W. S. o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń podlegał przekazaniu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. do rozpoznania, z uwagi na czasową niedopuszczalność drogi sądowej. Organ rentowy w tym zakresie nie zajął żadnego stanowiska. Należy zauważyć też, iż tak sprecyzowane roszczenie, nie było przedmiotem rozpoznania organu rentowego.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 464 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie 3 sentencji.

J.L.